

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 23. ožujka 2021.

Analiza presude

Puljić protiv Hrvatske

br. zahtjeva 46663/15

presuda

povreda članka 6. Konvencije – pravo na pošteno suđenje (prava obrane)

Podnositelj zahtjeva osuđen je u kaznenom postupku tijekom kojeg nije imao mogućnost ispitati svjedoka optužbe čiji iskaz je predstavljao odlučujući dokaz za osudu te mu je stoga povrijeđeno pravo obrane

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u odboru od 3 suca, 8. listopada 2020. presudio je da je Republika Hrvatska povrijedila podnositeljevo pravo na pošteno suđenje zaštićeno člankom 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Centar za socijalnu skrb Zagreb 13. listopada 2011. podnio je prijedlog Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu (dalje: ODO Zagreb) za pokretanje kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva zbog kaznenog djela sprječavanja i neizvršenja mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe. Voditelj mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, H.M., ispitan je kao svjedok pred ODO Zagreb, bez prisutnosti podnositelja zahtjeva ili njegovog odvjetnika. Tijekom suđenja pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu (dalje: OKS Zagreb) održano je niz ročišta. Podnositelj je odbio dati usmeni iskaz pa je umjesto toga pročitani zapisnik o ispitivanju okrivljenika dan u ODO Zagreb. Na jednom od ročišta trebali su biti ispitani svjedoci S.P. i H.M., ali kako H.M.-u nije bio uredno uručen poziv, on nije pristupio raspravi. Nakon ispitivanja S.P., podnositeljeve bivše supruge, ODO Zagreb je odustalo od prijedloga da kao svjedoka ispita H.M. smatrajući da su činjenice bile dovoljno utvrđene. Podnositelj je inzistirao da se ovaj svjedok ipak ispita, ali je OKS Zagreb odbio njegov prijedlog te odlučio pročitati zapisnik o ispitivanju H.M.-a dan pred ODO Zagreb, tijekom kojeg ispitivanja nisu bili prisutni ni okrivljenik ni njegov branitelj. Podnositelj nije imao primjedbi na pročitani iskaz. OKS Zagreb je presudom od 3. ožujka 2014. proglasio podnositelja krivim za kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret te mu izrekao zatvorsku kaznu u trajanju od 1 godine uvjetno s rokom kušnje od 3 godine. Županijski sud u Zagrebu je potvrdio prvostupanjsku presudu, a Ustavni sud je odbio podnositeljevu ustavnu tužbu.

Pozivajući se na članak 6. stavke 1. i 3. d) Konvencije, podnositelj zahtjeva je pred Europskim sudom prigovorio da nije imao pošteno suđenje jer nije imao priliku ispitati svjedoka optužbe.

Pravo na ispitivanje svjedoka iz članka 6. stavka 3 točke d) Konvencije temelji se na načelu da se, prije izricanja osuđujuće presude, svi dokazi u pravilu moraju iznijeti na javnoj raspravi u prisutnosti optuženika kako bi ih on mogao osporiti. Prihvaćanje kao dokaza iskaza svjedoka kojeg optuženik ili njegov branitelj nisu imali prilike ispitati može dovesti do potencijalno nepovoljnog položaja za optuženika, koji u kaznenom postupku treba imati mogućnost osporavanja dokaza koji mu idu na teret.

Osuđujuća presuda koja se u cijelosti ili u odlučujućem dijelu temelji na iskazu svjedoka kojeg optuženik ili njegov branitelj nisu imali prilike ispitati u pravilu se smatra nesuglasnom sa zahtjevima poštenosti. Ipak, prihvaćanje takvog iskaza kao dokaza neće automatski rezultirati povredom članka 6., stavka 1., ali će Europski sud u tom slučaju podvrgnuti postupak detaljnom ispitivanju.

U svojoj sudskoj praksi (*Schatschaschwili protiv Njemačke* [VV], stavci 100.-131.; *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjene Kraljevine* [VV], stavci 119.-147.) Europski sud je odredio sljedeće kriterije koje je potrebno razmotriti kada svjedok optužbe nije prisustvovao suđenju i kada su izjave koje je prethodno dao prihvaćene kao dokaz:

- (i) je li postojao valjan razlog za odsutnost svjedoka i, posljedično, prihvaćanje neprovjerenog iskaza odsutnog svjedoka kao dokaza;
- (ii) je li iskaz odsutnog svjedoka predstavljao jedini ili odlučujući temelj za optuženikovu osudu; i
- (iii) je li bilo dovoljno uravnotežujućih čimbenika koji bi nadoknadili teškoće koje obrana trpi kao posljedicu prihvaćanja neprovjerenog iskaza, te koji bi osigurali da je suđenje u cjelini bilo pošteno. Pri ovoj ocjeni se ispituju sljedeći elementi: **pristup raspravnog suda neprovjerenom iskazu, dostupnost i snaga daljnjih inkriminirajućih dokaza i postupovne mjere koje su poduzete kako bi se nadoknadila nemogućnost izravnog unakrsnog ispitivanja svjedoka na suđenju.**

Primjenjujući navedene kriterije na ovaj predmet Europski sud je utvrdio sljedeće:

(i) Prvostupanjski sud nije pružio valjan razlog za odsutnost H.M.-a sa suđenja podnositelja zahtjeva. Naime, H.M. nije prisustvovao raspravi samo zato što mu poziv nije uredno dostavljen, nakon čega je ODO Zagreb odustalo od prijedloga za saslušanje tog svjedoka. Prema ocjeni Europskog suda ništa u spisu nije ukazivalo na to da bi raspravni sud imao bilo kakvih problema pri osiguravanju prisutnosti H.M.-a na suđenju ili njegova usmenog ispitivanja.

(ii) Iskaz svjedoka H.M. bio je odlučujući za osudu podnositelja zahtjeva jer je prvostupanjski sud u svom obrazloženju izričito naveo da je zaključak o podnositeljevoj krivnji donesen prvenstveno na temelju iskaza S.P. i H.M.-a.

(iii) Europski sud je ustanovio da nije bilo dovoljno uravnotežujućih čimbenika koji bi kompenzirali nedostatke koje je tijekom postupka imala obrana. Prvo, u presudi OKS Zagreb nema nikakvih naznaka da je sud iskazu H.M.-a pristupio s bilo kakvim posebnim oprezom, niti je činjenica što on nije ispitan pred sudom potaknula sud da prida manju težinu njegovu iskazu. Upravo suprotno, prvostupanjski je sud izričito naveo da se njegovi zaključci prvenstveno temelje na svjedočenju S.P. i na pročitanom iskazu H.M.-a. Drugo, u odnosu na snagu drugih inkriminirajućih dokaza, Europski sud je smatrao da je pouzdanost iskaza S.P. bila upitna i da je nacionalni sud s posebnom pozornošću trebao ispitati njegovu pouzdanost. Naime, predmetni kazneni postupak bio je pokrenut u kontekstu postupka razvoda braka podnositelja zahtjeva i navedene svjedokinje, a brakorazvodni postupak uključivao je i

odlučivanje o dodjeli skrbništva nad njihovim maloljetnim djetetom. Treće, iako je podnositelj zahtjeva imao priliku dati usmeni iskaz i time osporiti vjerodostojnost iskaza H.M.-a, koju priliku nije iskoristio, samo ta činjenica ne može se smatrati dovoljnim uravnotežujućim čimbenikom koji bi nadoknadio teškoće s kojima se obrana suočila. Dodatno, ni podnositelj zahtjeva ni njegov odvjetnik nisu imali priliku ispitati H.M.-a u ranijoj fazi postupka jer nisu bili pozvani na njegovo ispitivanje pred ODO Zagreb. Europski sud također je naveo da se ne može zaključiti da se podnositelj zahtjeva odrekao prava da ispita H.M. kao svjedoka ([Gabrielyan protiv Armenije](#), stavak 85.).

Slijedom navedenog, došlo je do povrede članka 6., stavka 1. i 3. d) Konvencije.

Za utvrđenu povredu podnositelju zahtjeva je dodijeljena pravedna naknada u iznosu od 1.500 eura na ime neimovinske štete i 2.920 eura na ime troškova i izdataka.

Ovu presudu Europski sud je donio oslanjajući se na svoju dobro utvrđenu praksu iz predmeta [Lučić protiv Hrvatske](#) i [Paić protiv Hrvatske](#). U ovim presudama, Europski sud je također utvrdio povredu prava na pošteno suđenje podnositelja zahtjeva jer oni nisu imali mogućnost ispitati svjedoke čiji su iskazi bili odlučujući za njihovu osudu.

Nakon što je Europski sud donio presude u predmetu *Lučić* i *Paić*, a uvažavajući praksu tog Suda u primjeni načela kontradiktornosti, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. 145/13) izmijenjen je i članak 431. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku. Navedenom zakonskom odredbom ograničena je dokazna snaga nekontradiktorno izvedenih dokaza na način da se na njima isključivo ili u odlučujućoj mjeri ne može temeljiti osuđujuća presuda. Ova zakonska izmjena ujedno je predstavljala i jednu od općih mjera izvršenja presuda *Lučić* i *Paić*¹.

Kazneni postupak u slučaju ovog podnositelja zahtjeva, dakle u predmetu *Puljić*, proveden je sukladno izmijenjenom ZKP-u iz 2013. Međutim, domaći sudovi su osudili podnositelja zahtjeva unatoč tome što on nije imao priliku ispitati svjedoka H.M., smatrajući da njegovi prigovori nisu bili osnovani jer je na raspravi prihvatio čitanje iskaza tog svjedoka i nije stavio nikakve primjedbe, a ujedno je odbio dati usmeni iskaz i time propustio priliku iznijeti svoju obranu. Europski sud nije prihvatio ovakvo stajalište hrvatskih sudova jer nisu opravdali prihvaćanje iskaza odsutnog svjedoka sukladno gore navedenim konvencijskim kriterijima.

Problem nemogućnosti ispitivanja svjedoka na čijem se iskazu isključivo ili u odlučujućoj mjeri temelji osuda, pojavljuje se i u prekršajnim postupcima u Republici Hrvatskoj.

Na to ukazuju recentne presude Europskog suda [Petrović protiv Hrvatske](#) i [Zelić protiv Hrvatske](#), u kojima je primjenom gore navedenih kriterija također utvrđena povreda članka 6., stavka 1. i 3. d) Konvencije. Naime, u ovim predmetima podnositelji zahtjeva su prekršajno osuđeni na temelju iskaza svjedoka koje oni nisu imali priliku sami ispitati.

U predmetu *Petrović*, žurni prekršajni postupak protiv podnositelja zahtjeva vodio se pred Prekršajnim sudom u Rijeci, a jedini svjedok saslušan je zamolbenim putem pred

¹ Rezolucijom od 11. prosinca 2019. Odbor ministara Vijeća Europe zatvorio je nadzor nad izvršenjem ove grupe predmeta smatrajući da je Republika Hrvatska poduzela sve potrebne individualne i opće mjere izvršenja ovih presuda. Rezolucija je dostupna na sljedećoj poveznici: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=001-200047>

Prekršajnim sudom u Slavonskom Brodu. Podnositelj zahtjeva nije osobno prisustvovao tom ispitivanju, a nije mu je bilo omogućeno prisustvovati putem audio-video konferencije niti dostavom pitanja za svjedoka pisanim putem. Europski sud je utvrdio da nije bilo valjanog razloga da se podnositelju uskrati mogućnost unakrsnog ispitivanja svjedoka čiji je iskaz bio odlučujući temelj za podnositeljevu osudu. Činjenica da je podnositelj imao priliku iznijeti svoju verziju događaja pred prekršajnim sudom nije predstavljala dovoljni uravnotežujući čimbenik kojim bi se nadomjestio ovaj nedostatak.

U predmetu *Zelić*, svjedoci Z.M. i S.K. uredno su pozvani na ročište, ali nisu ispitani na ročištu već neformalno kada su spontano došli na Prekršajni sud pred kojim se vodio postupak. Taj sud je prihvatio tako dane iskaze iako podnositelj i njegov branitelj nisu prisustvovali ispitivanju svjedoka. Europski sud je zaključio da nije bilo valjanog razloga za ispitivanje svjedoka izvan ročišta, da su iskazi ovih svjedoka bili odlučujući temelj za podnositeljevu osudu te da nisu postojali uravnotežujući čimbenici koji bi opravdali ovakvo postupanje.

Europski sud je presudio da su prava obrane podnositelja zahtjeva u ova oba predmeta bila znatno ograničena te da postupci u cjelini nisu bili pošteni.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2021. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava